

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/234278,Konferencja-popularnonaukowa-Krajobraz-powstanczy-na-polskich-cmentarzach-Studiu.html>

26.02.2026, 19:04

Konferencja popularnonaukowa „Krajobraz powstańczy na polskich cmentarzach. Studium przypadków grobów powstańców ujętych w ewidencji grobów weteranów walk o wolność i niepodległość Polski” – Katowice, 2 grudnia 2025

02.12.2025

[Biuro Upamiętniania Walk i Męczeństwa Cmentarz groby wojenne konferencja](#)

„Krajobraz powstańczy na polskich cmentarzach. Studium przypadków grobów powstańców ujętych w ewidencji grobów weteranów walk o wolność i niepodległość Polski”. Fot.: IPN Krzysztof Łojko

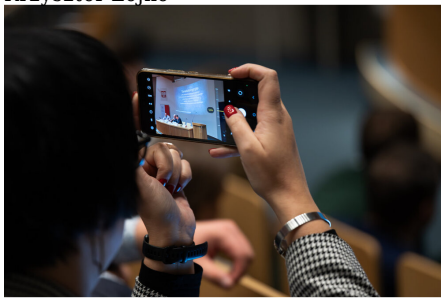
„Krajobraz powstańczy na polskich cmentarzach. Studium przypadków grobów powstańców ujętych w ewidencji grobów weteranów walk o wolność i niepodległość Polski”. Fot.: IPN Krzysztof Łojko

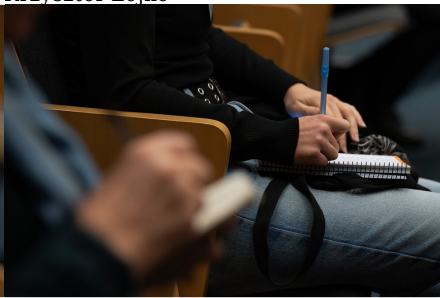
„Krajobraz powstańczy na polskich cmentarzach. Studium przypadków grobów powstańców ujętych w ewidencji grobów weteranów walk o wolność i niepodległość Polski”. Fot.: IPN Krzysztof Łojko

„Krajobraz powstańczy na polskich cmentarzach. Studium przypadków grobów powstańców ujętych w ewidencji grobów weteranów walk o wolność i niepodległość Polski”. Fot.: IPN Krzysztof Łojko

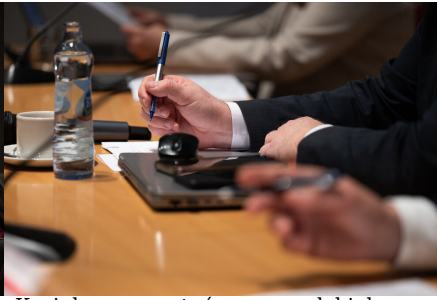
„Krajobraz powstańczy na polskich cmentarzach. Studium przypadków grobów powstańców ujętych w ewidencji grobów weteranów walk o wolność i niepodległość Polski”. Fot.: IPN Krzysztof Łojko

„Krajobraz powstańczy na polskich cmentarzach. Studium przypadków grobów powstańców ujętych w ewidencji grobów weteranów walk o wolność i niepodległość Polski”. Fot.: IPN Krzysztof Łojko

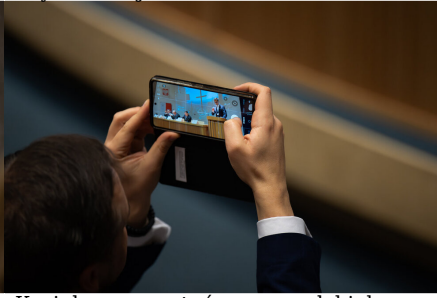
„Krajobraz powstańczy na polskich cmentarzach. Studium przypadków grobów powstańców ujętych w ewidencji grobów weteranów walk o wolność i niepodległość Polski”. Fot.: IPN Krzysztof Łojko

„Krajobraz powstańczy na polskich cmentarzach. Studium przypadków grobów powstańców ujętych w ewidencji grobów weteranów walk o wolność i niepodległość Polski”. Fot.: IPN Krzysztof Łojko

„Krajobraz powstańczy na polskich cmentarzach. Studium przypadków grobów powstańców ujętych w ewidencji grobów weteranów walk o wolność i niepodległość Polski”. Fot.: IPN Krzysztof Łojko

„Krajobraz powstańczy na polskich cmentarzach. Studium przypadków grobów powstańców ujętych w ewidencji grobów weteranów walk o wolność i niepodległość Polski”. Fot.: IPN Krzysztof Łojko

„Krajobraz powstańczy na polskich cmentarzach. Studium przypadków grobów powstańców ujętych w ewidencji grobów weteranów walk o wolność i niepodległość Polski”. Fot.: IPN Krzysztof Łojko

„Krajobraz powstańczy na polskich cmentarzach. Studium przypadków grobów powstańców ujętych w ewidencji grobów weteranów walk o wolność i niepodległość Polski”. Fot.: IPN Krzysztof Łojko

„Krajobraz powstańczy na polskich cmentarzach. Studium przypadków grobów powstańców ujętych w ewidencji grobów weteranów walk o wolność i niepodległość Polski”. Fot.: IPN Krzysztof Łojko

„Krajobraz powstańczy na polskich cmentarzach. Studium przypadków grobów powstańców ujętych w ewidencji grobów weteranów walk o wolność i niepodległość Polski”. Fot.: IPN Krzysztof Łojko

„Krajobraz powstańczy na polskich cmentarzach. Studium przypadków grobów powstańców ujętych w ewidencji grobów weteranów walk o wolność i niepodległość Polski”. Fot.: IPN Krzysztof Łojko

„Krajobraz powstańczy na polskich cmentarzach. Studium przypadków grobów powstańców ujętych w ewidencji grobów weteranów walk o wolność i niepodległość Polski”. Fot.: IPN Krzysztof Łojko

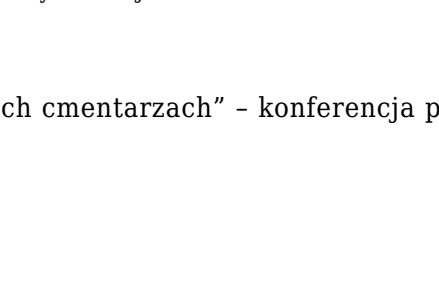
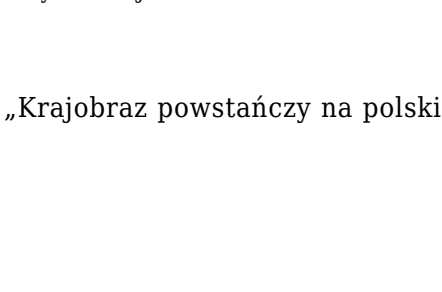
„Krajobraz powstańczy na polskich cmentarzach. Studium przypadków grobów powstańców ujętych w ewidencji grobów weteranów walk o wolność i niepodległość Polski”. Fot.: IPN Krzysztof Łojko

„Krajobraz powstańczy na polskich cmentarzach. Studium przypadków grobów powstańców ujętych w ewidencji grobów weteranów walk o wolność i niepodległość Polski”. Fot.: IPN Krzysztof Łojko

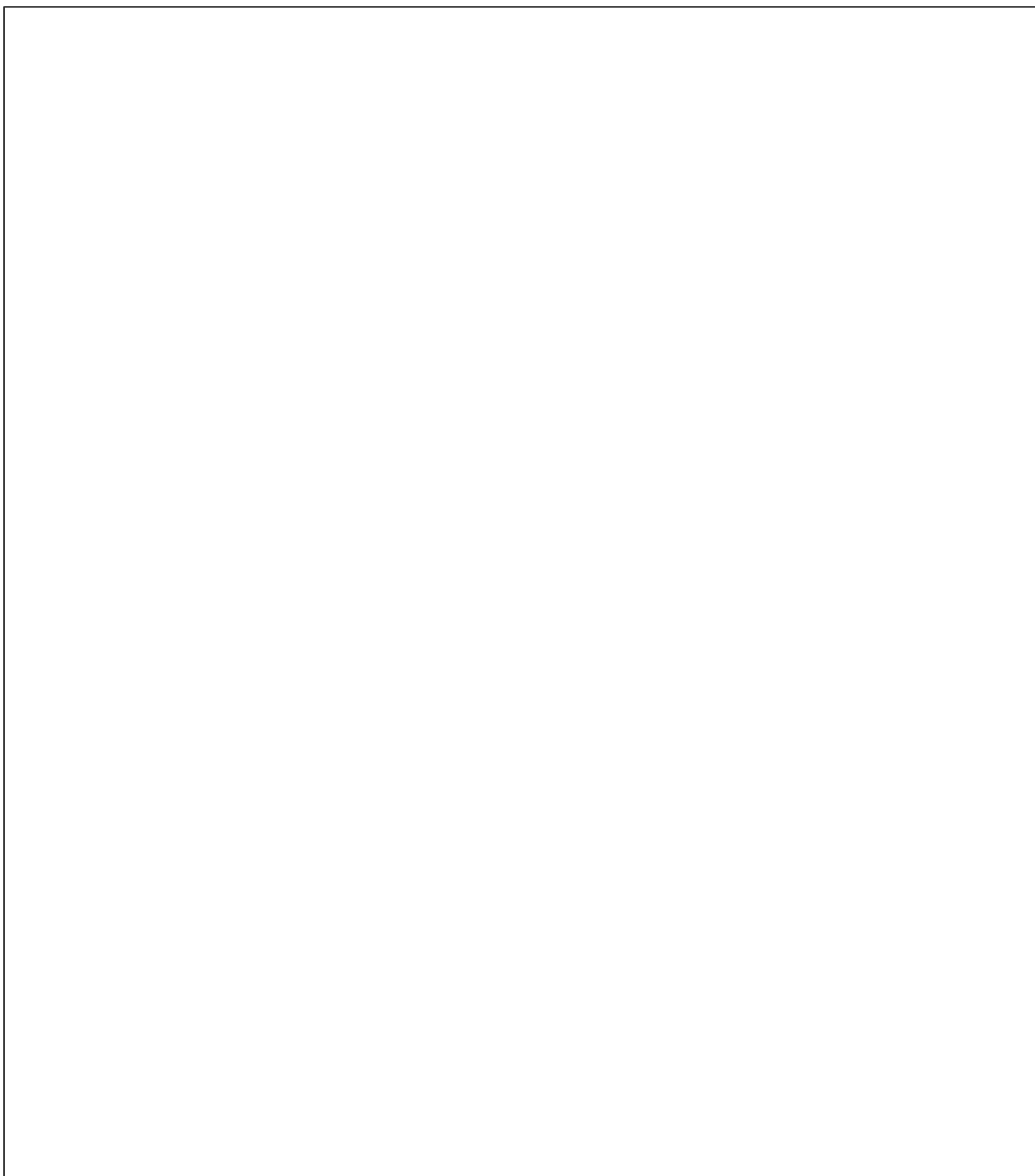
„Krajobraz powstańczy na polskich cmentarzach. Studium przypadków grobów powstańców ujętych w ewidencji grobów weteranów walk o wolność i niepodległość Polski”. Fot.: IPN Krzysztof Łojko

„Krajobraz powstańczy na polskich cmentarzach” – konferencja popularnonaukowa w Katowicach

2 grudnia 2025 r. w auli Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach odbyła się konferencja popularnonaukowa „Krajobraz powstańczy na polskich cmentarzach. Studium przypadków grobów powstańców ujętych w ewidencji grobów weteranów walk o wolność i niepodległość Polski”. Współorganizatorami wydarzenia były: Biuro Upamiętniania Walk i Męczeństwa IPN, Oddziałowe Biuro Upamiętniania Walk i Męczeństwa IPN w Katowicach oraz Wydział Teologiczny Uniwersytetu Śląskiego.

Konferencję otworzył ks. prof. dr hab. Leszek Szewczyk, prodziekan ds. badań naukowych Wydziału Teologicznego UŚ, podkreślając znaczenie cmentarzy jako szczególnej przestrzeni pamięci o tych, którzy oddali życie za wolność i niepodległość Polski. W swoim wystąpieniu zwrócił uwagę na potrzebę łączenia refleksji historycznej, teologicznej i społecznej w badaniach nad grobownictwem powstańczym i weteranów walk narodowowyzwoleńczych.

Część I - warszawskie nekropolie i perspektywa systemowa

Pierwszej części obrad, moderowanej przez dr. Piotra Szopę, dyrektora Muzeum – Zamku w Łańcucie, nadano charakter wprowadzający i systemowy.

Adam Siwek, dyrektor Biura Upamiętniania Walk i Męczeństwa IPN, omówił groby weteranów na najważniejszych warszawskich cmentarzach, zwracając uwagę na ich zróżnicowaną formę i funkcję oraz na wyzwania związane z zachowaniem ich czytelności w przestrzeni wielkich nekropolii stolicy.

Następnie Ewa Liszkowska z Oddziałowego Biura Upamiętniania Walk i Męczeństwa IPN w Poznaniu przedstawiła rolę Instytutu Pamięci Narodowej w ochronie dziedzictwa kulturowego w zakresie realizacji ustawy o grobach weteranów walk o wolność i niepodległość Polski, akcentując współpracę z samorządami, parafiami i zarządcami cmentarzy.

Kacper Awzan (OBUWiM IPN w Poznaniu) zwrócił uwagę na konieczność „przekraczania schematu” w działaniach Pionu Upamiętniania wobec braku koniunktury pamięci o powstańcach w peryferyjnie położonych wspólnotach. Z kolei

Wojciech Chałupka (OBUWiM IPN w Poznaniu) przedstawił wyzwania na przyszłość, wynikające z ośmiu lat funkcjonowania ustawy o grobach weteranów, wskazując na potrzebę dalszego doprecyzowania standardów i narzędzi pracy.

Istotnym dopełnieniem tej części było wystąpienie dr hab. prof. UAP Konstancji Pleskaczyńskiej (Uniwersytet Artystyczny im. Magdaleny Abakanowicz w Poznaniu), która omówiła oznakowanie nagrobków weterańskich z perspektywy projektowej, ukazując, jak ważna jest spójność symboliki, czytelność i estetyka form graficznych stosowanych na grobach weteranów.

Dyskusja kończąca pierwszą część obrad potwierdziła potrzebę ścisłej współpracy historyków, konserwatorów, projektantów i administracji.

Część II – studia regionalne z Lublina, Krakowa i Łodzi

Drugiej części, moderowanej przez dr. hab. Jacka Romanka, naczelnika Oddziałowego Biura Upamiętniania Walk i Męczeństwa IPN w Lublinie, nadano wyraźnie regionalny charakter.

Sylwia Kostyra (OBUWiM IPN w Lublinie) przedstawiła referat o uratowanych od zapomnienia miejscach spoczynku uczestników powstań narodowych 1831 i 1863 r. na terenie lubelskiego oddziału IPN, analizując formę, symbolikę i treść inskrypcji nagrobnych.

Paweł Skrok (OBUWiM IPN w Lublinie) zaprezentował zagadnienie tanatoturystyki (turystyki cmentarnej) jako formy kształtowania pamięci o powstańcach styczniowych, odwołując się do przykładów cmentarza przy ul. Lipowej w Lublinie i wybranych nekropoli województwa lubelskiego.

Aleksandra Dziewickiewicz (OBUWiM IPN w Lublinie) omówiła natomiast mogiły weteranów Powstania Styczniowego na Lubelszczyźnie w Systemie Informacji Przestrzennej (GIS), wskazując na możliwości wykorzystania narzędzi cyfrowych w dokumentowaniu i udostępnianiu wiedzy o miejscach pamięci.

Z perspektywy Krakowa głos zabrała Maria Konieczna (OBUWiM IPN w Krakowie), która w referacie „Ukryte życiorysy – co skrywają nagrobki powstańcze na Cmentarzu Rakowickim” ukazała bogactwo biografii i losów zapisanych w epitafiach i symbolice nagrobków powstańczych.

Z kolei Bartosz Bijak (OBUWiM IPN w Łodzi) zaprezentował stan badań nad miejscami spoczynku i komemoracji uczestników powstania warszawskiego na łódzkich cmentarzach oraz ich wykorzystaniem w pracy Pionu Upamiętniania.

Dyskusja wskazała na potrzebę dalszego pogłębiania badań regionalnych i ich lepszej integracji w skali ogólnopolskiej.

Część III – biografie powstańców i przykłady dobrych praktyk

Trzecią część konferencji moderował dr Andrzej Sznajder, dyrektor Oddziału IPN w Katowicach.

Dr Tomasz Ceglarz (OBUWiM IPN w Poznaniu) przedstawił działania podejmowane na rzecz kompleksowego upamiętnienia oraz odnowienia miejsca spoczynku weterana Józefa Vogla (1900-1944), ukazując je jako przykład modelowej współpracy instytucjonalnej i lokalnej społeczności.

Józef Świderczuk (OBUWiM IPN w Poznaniu) przybliżył postać Maksymiliana Garsteckiego (1888-1959) – społecznika, przedsiębiorcy i Powstańca Wielkopolskiego, zwracając uwagę na rolę jednostkowych biografii w kształtowaniu pamięci zbiorowej o powstańczych zrywach.

Dr Maciej Korkuć (OBUWiM IPN w Krakowie) w referacie „Ludomir Benedyktowicz – niezłomny z 1863. Renowacja pamięci” ukazał proces przywracania pamięci o bohaterze jako o człowieku oraz o miejscu jego wiecznego spoczynku.

Perspektywę teologiczną i kościelną wniosło wystąpienie Tomasza Noconia z Wydziału Teologicznego UŚ, poświęcone nagrobkom kapelanów powstań śląskich na cmentarzach archidiecezji katowickiej jako szczególnemu świadectwu przeszłości, zwłaszcza w kontekście zachowywania pamięci jako moralnego obowiązku wspólnoty.

Jan Kwaśniewicz (OBUWiM IPN w Katowicach) zamknął cykl referatów wystąpieniem o grobach powstańców śląskich jako świadectwie pamięci, opartym na analizie wybranych obiektów wpisanych do ewidencji grobów weteranów walk o wolność i niepodległość Polski.

Końcowa dyskusja, z udziałem prelegentów i uczestników konferencji, potwierdziła wagę problematyki grobownictwa powstańczego jako obszaru łączącego badania historyczne, ochronę dziedzictwa, edukację oraz kształtowanie współczesnej wrażliwości na miejsca pamięci. Szczególnie wybrzmiała potrzeba kontynuacji i pogłębienia prac dokumentacyjnych oraz dalszej popularyzacji ewidencji grobów weteranów walk o wolność i niepodległość Polski.

[Nastę
pny
Powr
ót](#)

Konferencję podsumował i oficjalnie zamknął Adam Siwek, dyrektor Biura Upamiętniania Walk i Męczeństwa IPN, dziękując prelegentom i gospodarzom Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Śląskiego za współpracę. Podkreślił, że spotkanie stało się okazją do podsumowania siedmiu lat realizacji ustawy o grobach weteranów przez Instytut Pamięci Narodowej oraz do wytyczenia kierunków dalszych prac na rzecz zachowania historycznej spuścizny na polskich cmentarzach jako trwałego elementu pamięci narodowej.

Pliki do pobrania

[Konferencja popularnonaukowa „Krajobraz powstańczy na polskich cmentarzach. Studium przypadków grobów powstańców ujętych w ewidencji grobów weteranów walk o wolność i niepodległość Polski” – Katowice, 2 grudnia 2025 \(pdf, 2.65 MB\)](#)

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

Katowice

Centrala, Katowice

Biuro Upamiętniania Walk i Męczeństwa

Konferencja edukacyjna